

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของผลการประเมินการสอนของอาจารย์ 5 ท่าน ระหว่างหัวหน้าภาควิชาเป็นผู้ประเมิน อาจารย์ผู้สอนประเมินตนเอง และนักศึกษาเป็นผู้ประเมิน ว่าแต่ละคู่มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เปรียบเทียบผลการประเมินการสอนของอาจารย์ 5 ท่าน กับภูมิหลังของอาจารย์ในตำแหน่ง วุฒิ ประสบการณ์การสอน การทำงาน เมื่อประเมินโดยหัวหน้าภาควิชา อาจารย์ผู้สอนเอง และนักศึกษา ว่าแตกต่างกันหรือไม่ และเปรียบเทียบผลการประเมินการสอนของอาจารย์ทั้ง 5 ท่านของนักศึกษาหญิง และนักศึกษาชาย

กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นอาจารย์ และนักศึกษาที่สอนและเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2526 ในวิทยาลัยครู 5 แห่ง จาก 4 ภาค โดยเป็นหัวหน้าภาควิชา 45 ท่าน อาจารย์ผู้สอน 45 ท่าน และนักศึกษา 45 กลุ่ม เก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ 5 ท่าน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของผลการประเมินการสอนทั้ง 5 ท่าน ระหว่างหัวหน้าภาควิชาเป็นผู้ประเมิน อาจารย์ผู้สอนประเมินตนเอง และนักศึกษาเป็นผู้ประเมิน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของผลการประเมินการสอนของอาจารย์ทั้ง 5 ท่าน เพื่อประเมินโดยหัวหน้าภาควิชา ตนเอง และนักศึกษา แยกตามภูมิหลังด้วยสถิติทดสอบ ที (t-test) และเปรียบเทียบผลการประเมินการสอนของอาจารย์ทั้ง 5 ท่าน เมื่อประเมินโดยนักศึกษาหญิง และนักศึกษาชาย ด้วยสถิติทดสอบที (t-test) เช่นกัน

ผลการวิจัย

1. เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ของผลการประเมินการสอนของอาจารย์ทั้ง 5 ท่าน ทั้งที่แยกวิเคราะห์รวมทั้งฉบับ และวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่ประเมินร่วมกัน ระหว่างหัวหน้า

ภาควิชา อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษา พบว่า รูปแบบของความสัมพันธระหว่างผู้ประเมิน 3 กลุ่ม ในแต่ละค่านั้น เมื่อพิจารณาทั้งฉบับ และในส่วนที่ประเมินร่วมกัน แล้วส่วนมาก คล้ายคลึงกัน คือ หัวหน้าภาควิชา กับอาจารย์ผู้สอนประเมินตนเอง สัมพันธกันในทางลบ เช่นเดียวกัน และในค่านเดียวกัน คือ คำน่ววิธีสอน อุปกรณ์ และเอกสารประกอบการสอน

สำหรับอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษา ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กัน ส่วนในความสัมพันธระหว่างนักศึกษา กับหัวหน้าภาควิชา นั้น พบว่า ในส่วนที่ประเมินร่วมกันนั้นมีความสัมพันธ์ในด้านการประเมินผลและงานที่กำหนด และค่านบุคลิกภาพและจรรยาบรรณ

2. เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ภายในระหว่างค่าน 5 ค่าน ของผู้ประเมินทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า หัวหน้าภาควิชา ต่างมีผลประเมินเป็นอย่างเดียว ทั้งในการวิเคราะห์ทั้งฉบับและวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่ประเมินร่วมกัน โดยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้น ในค่านจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา กับค่านบุคลิกภาพและจรรยาบรรณ ที่ไม่พบว่ามี ความสัมพันธ์กันเพียงคู่เดียว

และนักศึกษาต่างมีผลประเมินเช่นเดียวกัน ทั้งในการวิเคราะห์ทั้งฉบับและวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่ประเมินร่วมกัน คือ ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านการประเมินผลและงานที่กำหนด กับค่านมนุษยสัมพันธ์ ที่ไม่พบว่ามี ความสัมพันธ์กัน

ส่วนอาจารย์ผู้สอนประเมินตนเองนั้น เมื่อวิเคราะห์ทั้งฉบับ พบว่าส่วนใหญ่ มีความสัมพันธ์กันในแต่ละค่าน ยกเว้น ค่านจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา กับด้านการประเมินผลและงานที่กำหนด ที่ไม่พบว่ามี ความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่ประเมินร่วมกันแล้ว พบว่า มีความสัมพันธ์ภายในค่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียง 3 คู่เท่านั้น คือ ค่านจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา กับค่านวิธีสอน อุปกรณ์ และเอกสารประกอบการสอน ค่านวิธีสอน อุปกรณ์ และเอกสารประกอบการสอนกับด้านการประเมินผลและงานที่กำหนด และในค่านบุคลิกภาพและจรรยาบรรณ กับ ค่านมนุษยสัมพันธ์

3. จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของผลการประเมินการสอน ของอาจารย์ทั้ง 5 ค่าน พบว่า หัวหน้าภาควิชาประเมินอาจารย์ที่มีคุณปรีชาญาณต่ำกว่า

อาจารย์ที่มีวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในค่านจุกมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา คำนวณวิธีสอน อุปกรณ์ และเอกสารประกอบการสอน และค่านบุคลิกภาพและจรรยาบรรณ

4. นักศึกษาหญิง และนักศึกษาชาย ประเมินการสอนของอาจารย์ใน 5 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

1. กรณีของความสัมพันธ์ในระหว่างกลุ่มผู้ประเมิน โดยประเมินพฤติกรรมการสอน 5 ด้านนั้น ผลการประเมินของหัวหน้าภาควิชา มีความสัมพันธ์กับผลการประเมินของอาจารย์ผู้สอน ในค่านวิธีสอน อุปกรณ์ และเอกสารประกอบการสอน เพียงด้านเดียว ทั้งที่แยกวิเคราะห์รวมทั้งฉบับ และแยกวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่ประเมินร่วมกัน แต่เป็นความสัมพันธ์ในทางลบทั้งคู่ แสดงว่าอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ ประเมินตนเองตรงกันข้ามกับหัวหน้าภาควิชา กล่าวคือ ถ้าอาจารย์ประเมินตนเองสูง หัวหน้าภาควิชาจะประเมินค่าการที่หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ประเมินตนเอง ต่ำ ประเมินในทิศทางตรงข้ามเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการประเมินของหัวหน้าภาควิชา ประเมินตามความคิดเห็นหรือความเชื่อถือในอาจารย์ผู้นั้น ซึ่งตามปกติแล้ว หัวหน้าภาควิชาไม่ได้เข้าสังเกตการสอนของอาจารย์ในขณะปฏิบัติการสอน ดังนั้น ผลการประเมินที่ได้อาจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า อาจารย์ผู้สอนได้ประเมินตนเองในระดับมาก และปานกลาง ในรายข้อต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.22 - 4.16$ จากคะแนน 0-5) มิได้มีแนวโน้มที่จะประเมินตนเองสูง เกินความเป็นจริงแต่อย่างใด

แต่การวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่ประเมินร่วมกันนั้น มีเพิ่มเติมอีก คือ ผลการประเมินของนักศึกษาสัมพันธ์กับผลการประเมินของหัวหน้าภาควิชา ในค่านการประเมินผล และงานที่กำหนด และค่านบุคลิกภาพและจรรยาบรรณ แสดงให้เห็นว่า ใน 2 ด้านนี้ ทั้งนักศึกษา และหัวหน้าภาควิชาต่างเป็นผู้รับผลโดยตรง และตนเองอาจมองตนเองได้ไม่ชัดเจนเท่ากับคนภายนอก

2. กรณีของความสัมพันธ์ภายในระหว่างพฤติกรรมที่ประเมิน 5 ด้าน ทั้งเมื่อวิเคราะห์รวมทั้งฉบับ และเมื่อวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่ประเมินร่วมกันนั้น

หัวหน้าภาควิชาประเมินแต่ละค่านสัมพัทธ์กันเป็นส่วนมาก ยกเว้นในค่าน จุฬงุมงหมายและเนื้อหาวิชา กับค่านบุคลิกภาพและจรรยาบรรณ ที่ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กัน แสดงว่าหัวหน้าภาควิชาเห็นว่า การบอกจุฬงุมงหมายและเลือกเนื้อหาสาระ ไม่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพและจรรยาบรรณ ของอาจารย์ผู้สอน ซึ่งอาจารย์ที่มีบุคลิกภาพดี อาจจะไม่บอกจุฬงุมงหมายและเนื้อหาวิชา ไม่ชัดเจน หรืออาจารย์ที่บอกจุฬงุมงหมายวิชาชัดเจน ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมีความบุคลิกภาพดี แต่ถ้าได้ทั้งสองค่านเลขก็จะดีมาก

ส่วนนักศึกษาประเมินแต่ละค่านสัมพัทธ์กันเป็นส่วนใหญ่เช่นกัน ยกเว้นใน ค่านการประเมินผลและงานที่กำหนด กับค่านมนุษยสัมพันธ์ ที่ไม่พบว่ามีสัมพันธ์กัน แสดงว่านักศึกษาเห็นว่า การประเมินผลของอาจารย์นั้น ไม่ขึ้นกับการมีมนุษยสัมพันธ์ คือ ไม่เกี่ยวข้องกันนั่นเอง

สำหรับอาจารย์ผู้สอนนั้น จากการวิเคราะห์รวมทั้งฉบับ และวิเคราะห์ เฉพาะส่วนที่ประเมินร่วมกันนั้น ผลที่ได้ค้ำงกัน คือ ในการวิเคราะห์รวมทั้งฉบับนั้น พบว่า มีความสัมพันธ์ภายในค่านต่าง ๆ เช่นเดียวกับกลุ่มหัวหน้าภาควิชา และกลุ่มนักศึกษา โดย ยกเว้นค่านจุฬงุมงหมายและเนื้อหาวิชา กับค่านการประเมินผลและงานที่กำหนด ที่ไม่พบว่ามีสัมพันธ์กัน แสดงว่า การบอกจุฬงุมงหมายและเลือกเนื้อหาวิชา กับภาระงานนักศึกษา และการประเมินผลนั้น ไม่เกี่ยวข้องกัน บางครั้ง การบอกจุฬงุมงหมายอาจจะชัดเจนดี แต่อาจจะประเมินผล ไม่ยุติธรรม หรือประเมินผลยุติธรรม แต่อาจบอกจุฬงุมงหมายไม่ชัดเจน แต่อาจจะเป็นได้อีกทางหนึ่ง คือ แบบประเมินที่ให้ประเมินนั้น ไม่ได้ถามข้อความที่เกี่ยวข้องกัน เพียงแต่ถามอย่างกลาง ๆ เท่านั้น

ส่วนในการวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่ประเมินร่วมกันนั้น กลับพบว่า ไม่ค่อย สัมพัทธ์กันในระหว่างค่าน โดยมีความสัมพันธ์เพียง 3 คู่เท่านั้น คือ ค่านจุฬงุมงหมายและ เนื้อหาวิชา กับค่านวิธีสอน อุปกรณ์ และเอกสารประกอบการสอน ($r = .38$) ค่านวิธีสอน อุปกรณ์ และเอกสารประกอบการสอน กับค่านการประเมินผลและงานที่กำหนด ($r = .40$) และค่านบุคลิกภาพและจรรยาบรรณ กับค่านมนุษยสัมพันธ์ ($r = .62$) ซึ่งอาจารย์ผู้สอนอาจเห็นว่า เมื่อกำหนดจุฬงุมงหมายและเนื้อหาวิชาอย่างไร ควรกำหนด วิธีสอน อุปกรณ์ และเอกสารประกอบการสอน ให้สัมพันธ์กัน และวิธีสอน อุปกรณ์ และ เอกสารประกอบการสอน ควรกำหนดให้สัมพันธ์กับการประเมินผลและการให้งานนักศึกษา

ด้วย แม้เมื่อคุณาภของความสัมพันธ์ จะพบว่ายังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ แสดงว่า มีอาจารย์ส่วนหนึ่งที่เห็นต่างออกไป สำหรับค่านบุคลิกภาพและจรรยาบรรณ ค่านมนุษยสัมพันธ์ อาจารย์ผู้สอนเห็นว่า ผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีก็มักจะมีบุคลิกภาพที่ดีตามไปด้วย

3. จากผลการเปรียบเทียบความแตกต่างภายในกลุ่มผู้ประเมิน แยกตามภูมิภาคของอาจารย์ในค่าน เพศ วุฒิ ประสบการณ์การสอน การทำงานแล้ว มีกลุ่มหัวหน้าภาควิชาเท่ากันที่ประเมินอาจารย์ที่มีวุฒิต่างกันแตกต่างกัน โดยแตกต่างกันในค่านจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา ค่านวิธีสอน อุปกรณ์ และเอกสารประกอบการสอน และค่านบุคลิกภาพและจรรยาบรรณ โดยประเมินอาจารย์ที่มีวุฒิสองกว่าปริญญาตรี ไปในทางที่คิดว่า ซึ่งทั้งนี้ตรงกับสภาพความเป็นจริง คือ อาจารย์ที่มีวุฒิสองกว่า เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรมในทั้ง 3 ค่านนี้มากกว่า ย่อมได้เปรียบมากกว่าอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาตรี ดังจะเห็นได้ว่า ปัจจุบันอาจารย์ในวิทยาลัยครูพยายามที่จะศึกษาต่อในชั้นสูงขึ้น ไปเป็นจำนวนมาก ทั้งศึกษาต่อภายในประเทศ และศึกษาต่อต่างประเทศ

4. จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการประเมินของนักศึกษาหญิง และนักศึกษาชาย ทั้ง 5 ค่าน ไม่พบความแตกต่างแต่อย่างใด แสดงว่า ไม่มีความแตกต่างของเพศของนักศึกษาในการประเมินการสอนของอาจารย์

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. จากการวิจัยนี้ผู้วิจัยไม่ได้แบ่งแยกตามคณะวิชา หรือแยกศึกษาจากวิชาที่เป็นการสอนทางทฤษฎี และวิชาที่เป็นการสอนทางปฏิบัติ แต่ศึกษาในลักษณะรวม ซึ่งผลที่ได้ออกมาขึ้นอยู่กับลักษณะมาก และปานกลางทุกค่านจากทุกกลุ่มที่ประเมิน ถ้าหากได้มีการประเมินอาจารย์ในวิทยาลัยครูทั้งหมดแล้ว ผลการวิจัยอาจจะแตกต่างไปจากการวิจัยนี้ และชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการสอนในห้องเรียน ผู้วิจัยควรเข้าสังเกตในห้องเรียนด้วย เพื่อให้ผลในการประเมินมีความคลาดเคลื่อนน้อยลง หรือใกล้เคียงกับสภาพที่เป็นจริงมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลไปใช้

1. จากผลการวิจัยนี้ ผลการประเมินของทั้ง 3 กลุ่มไม่แตกต่างกันเท่าไรนัก ข้อมูลแต่ละส่วนที่แต่ละกลุ่มประเมินนั้นต่างก็เกินขีดในกลุ่มของตนอยู่แล้ว จึงควรนำผลของการประเมินจากหลาย ๆ กลุ่มมาพิจารณาพร้อมกัน และการประเมินจากหลาย ๆ กลุ่มยังเป็นสิ่งที่จำเป็น

2. ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพทางการสอน วุฒิของอาจารย์ผู้สอน เป็นส่วนหนึ่งที่ผู้บริหารน่าจะได้นำมาพิจารณา และเห็นสมควรอย่างยิ่งที่จะสนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนได้เพิ่มวุฒิของตนเองให้สูงขึ้นด้วย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการสอนยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย